

Intervjuu Mooste Mõis SA juhi Ulla- Maia Timmoga

21.03.2019

U-M.T. Sellega on nii, et mõis kuulub tõesti vallale, üksikud hooned siin sees, kinnistud on eraomanduses. Üldjoontes on enamik hoonetest on valla omanduses. Vald on moodustanud siia sihtasutuse 2011.aastal. Sihtasutusele on antud enamik hoonetest, aga mitte kõik.

A.K. Kui palju on praegu eraomandis?

U-M.T. Neli maja kaheksateistkümnest. Ja sihtasutuse all on kuus, seitse.

A.K. Aga ülejäänud?

U-M.T. Peahoones on kool, mis on siis nagunii valla, otse valla... Tervisekeskus ei ole ka meie oma, vald on otse kasutaja, seal on nagu perearst ja apteek ja osaliselt on ka rentnikud. Siis on üks maja veel, kus on kunagine viinakelder-elamu... See on ka valla oma. Mõtlen, kas mõni maja jäi nimetamata. Ei jäänud. Siin on sihuke hästi huvitav kooslus, segapuder. Tavaliselt ei saa keegi aru, kes mille oma mis on.

A.K. Kuidas te omavahel hakkama saate, kui on väga palju omanikke ühe platsi peal?

U-M.T. Meil ei ole väga palju omanikke. Meil on ikkagi, selles suhtes...olen teemaga kokku puutunud hästi palju ja ...Kõige hullemad on need mõisad, kus on hästi palju maju ja kus igal majal on ise omanik. See on kõige hullem, mis üldse saab olla, sest üks ütleb, et mina elan siin ja teine tahab raha teenida. Kolmas ütleb, aga mulle meeldib üldse nii...Siis on nii, et põhimõtteliselt on 20 inimest ja 25 arvamust. Sellisel tingimustel arendada on ääretult keeruline, ma ütleks isegi, et võib-olla võimatu. Just hiljaaegu ma käisin Hiiumaal, seal Suuremõisas. Seal oli selline arengu koosolek ja jõudseimgi üsna ühiselt sellisele tõdemusele, et ajalooliselt oli mõisal üks omanik ja nüüd ka peab olema üks omanik. Muidu ei tule midagi välja. See suur demokraatia ja mis kõik veel ... see võib ju olla, aga ... kellelgi peab olema otsusõigus, vastutus ja kohustus jne. Meil on üsna hästi selle koha pealt, et ja ma ütleks, et päris hästi saame läbi ka. Muidugi meil on igasuguseid arvamusi ja probleeme, aga üldkokkuvõttes... alati kui mulle tundub, et meil on nagu raske, siis mõtlen kuidas mujal on... (pobin)... Arvamusi on igasuguseid. Üks ütleb, et ma tahan siia parklat ehitada. Mis parklat? Muru peab olema, muru on ilus...(pobin)... Suur pilt on ikkagi hea ja et vald on ikkagi omanud seda suurt pilti ja seda teostanud. Suurepärase.

A.K. Kas siin on eraldi kinnistud ka moodustatud?

U-M.T. Siin on mõned, katastriüksused on nagu... Need on , neid on vähem kui maju, ütleme siis nii. Näiteks ühe katastriüksuse peal on kolm maja.

A.K. Selles mõttes on teil vedanud, et vallad ja riik saab toetusi mõisate peale paremini kätte ja üldse vanade hoonete peale.

U-M.T. Jah. Kui neid hooneid kõiki remonditi, siis muidugi oli vallas seda kindlasti lihtsam teha, sest valla omaosalused on sel kusagil 10% projekti maksumusest, siis eraomanikul oleks see kindlasti olnud pool või 40%. See on kindlasti olnud hästi positiivne. Mooste jaoks on ju olnud nii, et Mooste väikese vallana omal ajal, umbes 1400 inimest vallas elab, siis ma ütleks, et üsna keeruline. Kogu aeg kuuldus sellist nurinat, et kõik raha läheb mõisa ja teeme parem, noh, midagi muud. Teeme lasteaia ja noh siin veel midagi. Tegelikult on valla jaoks olnud prioriteet see mõis. See ei ole alati kõikidele meeldinud. Nüüd ma usun, et on enamik inimesi ikkagi seda meelt, et väga hea, et tehtud sai. Noh, täna näeb seda tulemust ka, eks ole. Aga siis, kui alles alustati, kui kõik oli pool varemtes, siis kindlasti oli kahtlejaid selles, et miks seda üldse teha ja kes siin üldse käima hakkab ja ... Inimestel on alati häda.

A.K. Mis teil nõuka ajal toimus?

U-M.T. Siin oli nii, et kui 1919 oli siis maareform, siis Nolckenid läksid minema ja tehti riigimõis. Mõisaid oli palju Eestis, siis riigimõisaid ei olnud üldse nii palju. Riigimõisaid oli natuke alla 60 ainult. Tehti üldiselt sellistesse kohtadesse, kus olid korralikud esinduslikud kompleksid. Mooste oli nende seas. Siis siin töötas riigimõis põllumajandusettevõtjana või põllumajandusüksusena, kui nõukogude korraga riigi mõisatest automaateslt said sovhoosid. Siin oli kohe lausa nädissovhoos...mis siis ikka, nagu lehmadki, see tagumine maja, seal oli laut. Seal olid lehmad kuskil 70-ndateni sees. Tol ajal olid moodsad laudad ... muidu neid kasutati ikka, laod ja viljasid hoiti, põllutöömasinad olid siin ja ehitusmaterjalide ladu... Siit on nähe veel neid pappleid...(pobin)... Vaade, maja nurk sealt, kus olid paplid ja mingi müür ja siis noh majad olidki erineval otstarbel kasutuses. Peamajas oli kool kogu aeg. Hääberis oli kool kogu aeg pärast ... mõisast lahkumist. Kohalik külakool kolis siia. Üleüldse need mõisakoolid, need ju tekkisidki Eestis, eks ole. Külakoolid olid, tihtipeale oli lapsi päris palju, ruumid olid väikesed. Koolid olid väikesed ja siis koliti koolid tühjaks jäänud häärberitesse. Eestis oli 300 mõisakooli siis, kui nad seal 20-ndate alguses tekkisid. Täna on ... 70 oli veel eelmine aasta.... Ja mõisa aidast, on seal see kollane, seal oli siis kolhoosi

kontor. Siis ehitati juurde sellel ajal need kauplus, töölissöökla ja sealpool on üks saunamaja. A muidu õnneks ei ehitatud. Ehitati ju igasugust jura nendesse mõisakomplekidesse sisse, korrusmaju jne.

A.K. Siis on teil selles suhtes vedanud.

U-M.T. Sovhoosiga juhtus selline asi, et sovhoos nõukogude aja lõpus läks pankrotti. Siis müüdi need hooned pankrotivarana laiali. Siis tekkiski see, et kes midagi sai omale...käpa peale. Kahmati... Siis oli välismaalasi ka nende hulgas. Soomlased olid, see maja ja see maja ja Folgikoja maja olid soomlaste käes kümnekond aastat. Oli tegelikult oli selline aeg, kus mitte midagi siin ei toimunud. Majad, noh otsapidi lagunesid, välismaa omanikud käisid umbes aastas korra siin. Tahtsid maad osta. Neile oli müüdud ainult hooned ilma maata. Vald siis... alati leiti mingi ettekääne, et noh, vaatame. Siis nad läksid ära ja keegi enam midagi ei vaadanud. Siis tekkiski see mõte, et kuskil 2000-ndate algul .. kui hakata siin renoveerima, et mis siis... Aga siis oli see teema, et vallal seda raha, millega tagasi osta neid maju, tegelikult oli väga raske saada. Hind oli ka vahepeal neljakordseks muutunud. See olnud üldse nii lihtne. Nad müüa tahtsid küll, ega neil mingit ideed ei olnud, mis sellega teha siin, aga ...hind oli läinud päris kõrgeks. Kuidagimoodi siis jah, õnnestus need tagasi osta ja siis sellel perioodil müüdiigi majad maha ...kasvõi juba selle kaalutlusega, et midagi saaks tagasi osta. Siis hakati maja maja haaval, siin oli 11-12 suuremahulist projekti, kus on maja korda tehtud pluss siis veel lugematu arv väikeseid. Ei ole vist meedet või fondi, kust ei oleks raha küsitud. Üks maja on 5 erinevat projekti... kes andis katuse jaoks ja kes millegi muu jaoks. Siin on olnud uskumatu projektikirjutaja...(pobin)... igal aastal projekti haaval. See on täiesti selline nikerdamine. Nagu suuri rahasid väga ei liigu enam, Euroopa rahad, kõik on väga muutunud tänaseks päevaks. Varem tuli oluliselt rohkem ja kergemini kui täna. Aga väikeseid projekte, millega siin remonti teha, köögiseadmeid ostnud ja mingit mööblit ... seda on ikka kogu aeg olnud igal aastal. Et jah...

A.K. Kui lagunenu need hoend üldse olid uue vabariigi alguses ja umbes 2000?

U-M.T. Mul on siin fotosid...

Paus.

U-M.T. Mõni oli päris kehvast seisus, mõni oli ... noh need majad ei ole ju väga vanad. Tegelikult on nad 20. sajandi alguses enamikus ehitatud. 19.sajandi keskel ehitati ainult valitsejamaja, nüüd see remondis olev tall ja see ait, mis on kohe, kui sealt peahoone juurest

tulla, siis see jääb paremat kätt. Mul siin midagi on (arvutis)... Viinavabrik..noh, katus oli suhteliselt läbi, sealt sadas läbi, tühjad ukseavad ja aknaavad. Siin on ka need väljaehitised, mis on taastatud. Nad ei olnud küll kokku kukkunud, aga tegelikult ikkagi ... Noh, tervisekeskus. Seal samas kõrval kohe, mis on nüüd korda tehtud... Need on tehtud 2000-2005. Siis on siin eterniidid peal... Ütleme nii, et majad olid iseenesest ju alles, sest nad ei ole nii vanad. Peahoone ja viinavabrik on 1909 valminud. Need on ehitatud 1914- 1915. Hull Nolcken. Siin on ikka suurelt mõtlemine olnud kogu aeg au sees. Mujal Eestis põletati mõisaid 1905, tema ehitas. Näitab natuke sellist mõisniku julgust, ütleme suurejoonelisust. See oli ikka väga rahutu aeg. Mis need on....

Sellised nad olid. Täitsa varemeid ei olnud. See maja on saanud palju kannatada, siin oli ka tulekahju, kus need garaazid praegult on. Seda algset on ilmselt võrdlemisi vähe järgi. Siin on vahel ka... need on täitsa võõrkehad siin vahel. See on kõik tegelikult tehtud korda. Missuguses olukorras ta oli.. Siin ei olnud ka ... kuna siis on kogu aeg midagi sees olnud, aga 10 aasta oli tühi ja need suutsid juba lagunema hakata. Aga muidugi, Folgikoda keeras katuse ... osaliselt oli juba sisse langenud. Noh, siin on ikka kõike olnud.

Peahoones ka on nüüd kogu aeg see kool olnud, kindlasti on see majale iseenesest ju väga hea. Näiteks siin on villavabrikust, see on sellest müüritisest, kõik oli väga võssa kasvanud. Siin on võsa juba tegelikult ära võetud, siis oli rinnuni hein, siin on Folgikoda...Hoov suhteliselt korras võrreldas mõnedega. Taga on ju näha, et maja oli puhta varemetes... See on veski, tervisekeskus teiselt poolt... Noh, päris jah varemeid taastada ei ...seda mõtet. See maja (tall) , seda tehakse praegu, üsna lagunenu.

Lõppkokkuvõttes on rahad erinevatest meetmetest ja asutustest. Restauraatorite koda ja Folgikoda. Tegelikult, kui maja renoveeriti väljast ja seest...sisse ehitati teine maja – Piirkondade Konkurentsivõime (PKT) meetmest – üks suuremaid projekte. Kõik, mis seal sees on, helitehnika, on see siis mööbel, osalesid selles projektis. Hiljem on igal aastal kirjutatud vähemalt 2 projekti, et juurde saada mida vaja, teenused. Aeg läheb edasi ja tollel ajal ei osatud ka kõiki asju ilmselt näha, mida üldse vaja on. See oli siis see äriplaan 2010 ja 2009... töö käigus selgus, et tuleb hoopis teistmoodi teha. Üldiselt lõppkokkuvõttes piirdus see sellega, et meil ei ole tegelikult üheski majas sellist valmis lahendust olnud, n.ö võtmed kätte, hakka kohe teenust tegema. On olnud see, et maja tehakse korda projektist aga ruumid on tühjad. Siis sa pead hakka mõtlema selle peale, kust sa sisustuse saad, et saaksid siin tegutsema hakata.

A.K. Missugused on olnud kõige hullemad probleemid restaureerimise tööde juures?

U-M.T. Ma ei oska ütelda nüüd seda ehituslikku poolt. Esiteks on see, et kaasaegses kontekstis ... kütta, et see oleks mõistlik rahaliselt, on olnud üsna keeruline. Hooned ei olnud ju üldse mõeldud selleks. Talli ei köetud, ja lauta. Et see muuta üldse soojapidavaks, et sa ei küta õhku – need on see põhiline väljakutse siin. See tänane sisu ei ole absoluutselt see, mis ta oli kunagi. Ehk siis see ongi kõige keerulisem. Kubatuur on nii kohutavalt suur. Lisaks sellele, et maja ise on 1000 ruutu, siis veel kubatuur. Need kulud, selle maja pidamisega seotud, on ikka üüratult suured. Meeletult palju peame teenima raha, et me suudaksime hoida seda käigus. Me suudame ka. Keskküttesüsteem puudega, seal on põrandaküte ja seal on õhkküte. Selles majas täpselt samuti on puidukatel, seal on puutöökoda ja... Siin majas on hoopis õlikatel vanast ajast, osades majades on maasoojus, erinevad küttesüsteemid. Muidu on ... kui terve mõis oleks korraga renoveeritud, siis oleks mõistlik pidada ühte katlamaja, nõ tcentraliseeritult kütta. Kuna nad on erineval ajal valmis saanud siis igal on oma autonoomne küttesüsteem. Kuidas ventileerida neid maju, ajaloolisse hoonesse uut... Alati öeldakse et lihtsam on uus ehitada, kui vana restaureerida ja kaasaja kontekstis tööle panna. Teine asi, mis on hästi keeruline, on see, et täita need sisuga. Mitte nagu korra, vaid mingi jätkusuustliku pikemaajalise sisuga. See korda teha, see ei ole viieks aastaks. See on väga suur õnnetus, kui maja jääb tühjaks. Käima joosta või käima saada ...(pobin)... et kõik areneks ja maksta neid kulusid, see on päris suur väljakutse siia üldse saada midagi.

A.K. Kas alguses ei olnud üldse huvi, kui need hooned hakkasid siin riburada pidi valmis saama?

U-M.T. Mina ei oska seda öelda. Ei saa kommenteerida, kui suur see huvi oli. Vallavanem ise on väga palju selle heaks teinud. Mõnes mõttes, üks asi on töö, mis ta on teinud. Ta on käinud ringi ja otsinud siia inimesi, mitte nagu otsinud, aga kui temal mingid huvitavad mõtted tulevad, siis ta on selle kohe välja käinud.. (pobin)...Kaks aastat hiljem ongi saanud valmis ja uuesti see teema üles võetud. Meil on alguses olnud väga suurepärased tingimused. Täna me küll küsime renti ja nad maksavad oma elektrid ja asjad ja soojakulud kõik ise, onju. Rent on ikkagi sümboolne....Meie eelarvest on rendi summa üks 13%. Meil on kuskil alla euro ruutmeeteri hind. Selle pärast nad ei olegi ära läinud siit....Meil on väikeettevõtluse soosimise... (pobin). Et kes siia tulnud on, saavad siin vabalt areneda, rendi pool ... Ja kõigile on selge, et selle rendiga... me võisime seda kahekordseks tõsta, aga see rendi summa, mis meil on....

A.K. Ongi küsimus, et kui need rendi summad on nii väikeed, millega siis teie raha teenite?

U-M.T. 70% on...Kasumit me ei pea teenima. Keegi ei nõua meie käest kasumit.

A.K. Kasum on selleks, et võib-olla on vaja edaspidi investeerida nendesse hoonetesse, remontidesse.

U-M.T. Kuna need on valla hooned, siis sihtasutuse ülesanne ei ole. Uuesti remontimine on valla ... Siin esimesel korrusel... me võtsime laenu, tellisime projekti, et teha korda see ... (pikk pobin)...Lõpmatuseni see valla rahakott ka ei ole põhjatu. Vald toetab meid küll umbes 8%-ga meie eelarvest. Põhiliselt küsimegi... projektides on omaosaluse ja(pobin).. küsime tegevustoetusi iga aasta. Aga ma ütlen, see on üsna väike. 70% meie tulust meie turismiteenusest tuleb, sellest üle poole tuleb..... nende kontsertite, pulmade ja konverentside ja selle baasilt ja siit majast. 30 % tuleb rentnikest, ekskursioonidest ja infopunkt.

A.K. Siit majast, see tähendab toitlustus?

U-M.T. Meil on siin toitlustus, üleval on väike külalistemaja...(pikk pobin)... Aga kui ma hakkam arvutama, siis kust esiteks see investeering tuleb meil. Ja teisest küljest on see, et kohe, kui me loome mingisuguse hotelli siia, oletame, ega siis seal ei ole ainult tulu, seal on ka kulu taga. Lõppkokkuvõttes ikka kõigume seal nulli piires. Kas meie eesmärk on rohkem teha tööd või. .. tegelikult ei ole ju. Huvitav mõte, et võiks teha. Aga lõppkokkuvõttes, kui me ikkagi oleks nagu enam-vähem, käive suureneks. Aga see on mõttetu. Inimesi peaks kohe tööle võtma, see on kohe kulu. Kui me täna sellisel kujul toimime, siis minu meelest on see hea ja ... (pikk pobin)... Investeeringu raha ju, kes peaks andma, kas vald?

A.K. Aga sihtasutus kuulub vallale.

U-M.T. See on Mooste valla asutatud ja me oleme nüüd Põlva valla all....Sihtasutusel on nagu üks omanik.

A.K. Saan aru, et siin oli juba päris hea stardipositsioon. Aga raha on siia kindlasti sisse läinud metsikult palju.

U-M.T. Jah. Ma kunagi arvasin – neid suuri projekte on kuskil ... eurodesse ümber arvatuna....osad on ju krooni ajal tehtud. Kui koolimaja välja jätan ja teised majad siia panen, siis umbes 4 miljonit eurot. Pluss lugematu arv neid väikesi paarituhandesi... Igal

aastal 10000-20000 projekti kohta – helitehnikat ja parklat 2 aastat järjest, teede ja parkla peale siis ... need on ka 60000 eurot ja ...

A.K. Kas vallas on selle peale kohe ekstra projektikirjutaja?

U-M.T. Ei ole. Sihtasutus on teinud neid. Suured projektid omal ajal tehti ikka valla poolt. Tegelikult 2011 sihtasutus alles loodi. Selleks ajaks oli ... see 2006 ja 2011. Siis see valitsejamaja ka kindlasti palju varasemast. Suur renoveerimine, hoonete renoveerimine on ikkagi pigem 2000-2011, selles vahemikus. Hiljem siis tehti see sihtasutus opereerimiseks. Ja nüüd pärast seda suuri hoone renoveerimisei ei ole olnud, aga see tervisemaja... Seal mis praegu tehakse (tall), seal on viimasest Piirkonna Konkurentsi meetmest (PTK, mida eraomanikele ei anta -A.K) . See on kirjutatud hoopis selle ettevõtte poolt, kes selle maja ka rendile võtab (järelkult vald lisas ta PKT nimekirja). Sii üritasin saada PKT-st, aga ei saanud.

Paus.

A.K. Mis teil kõige rohkem raha sisse toob, kas restorani ja hotelli pidamine?

U-M.T. Folk. Ainukesed suured kulud, mis on, on maja ülalpidamise kulud. Seal ei ole personali, tavaliselt ise väga vähe korraldame. Personali kulu pool on väiksem. Kohe, kui teed hotelli või söögikoha, on personali kulud... Siis on nagu sipelgad sul teenindajad ja siis on kohe väga keeruline... Meie rendime ruumid välja ja ... konverents on ... selliseid asju, eks me ikka oleme seal, tegelikult korraldame ka. Aga näiteks erapidusid, firmapidusid – seal ei ole väga midagi korraldada. Catering, kutsud sinna esinejad, tavaliselt meil endil, siis on vaja nõ otsad kokku sõlmida. See ei ole nagu väga keeruline. Aga näiteks siin, täna hommikul kell 7 pidin hommikusööki tegema, sest mul ei olnud kedagi teist sel päeval just. Sul peab olema kohe nagu mitu-mitu inimest, kokad...see on kohe kulu. Selles suhtes, see optimeeritud inimeste, töötajate arv mõnes mõttes seab piirid.

A.K. Palju siin üldse rahvast tööl on?

U-M.T. Sihtasutuses on 5 töötajat. Üle selle ei tasu minna. Me koondasime ära 2 aastat tagasi... Ma hindasin, et neil väga palju tööd ei ole. Jagasime töö ära, aga siis oli see sellepärast võimalik, et suviti oli meil siin...kohvikut pidasid rentnikud. Kui oleks ise hakanud pidama, oleks kohe teine teema. Ses suhtes peab ikka jälgima, et tänapäeva töömaksud on ...

A.K. Aga palju te folgi käest raha võtate, kui välja üürite?

U-M.T. Meil on ühekordne renditasu 1000-1200 eurot pluss veel helitehnika kasutamine, elekter ja lisakulud. Mööbel on meil rendihinna sees. See on siis nii, et 24 tundi. Selle ajaga peab saama ette valmistatud ja ka koristatud. Me üldiselt koristame ise.

A.K. Aga peamajas, kus on kool. Kas te seal suvel midagi ei korralda või?

U-M.T. No ekskursioonidega käime sealt läbi. Aga muidu me ei tee seal midagi.

A.K. Kas see on kaasaegselt seest remonditud või on seal mingi..

U-M.T. No 2000-2004 on tehtud koolimaja renoveerimine. Sellel aastal loodetavasti peaks ta saama välisfassaadi uue. Seal sisu säilinud nii palju, et on põrandad, vanad, korrastatud. Fuajees on kiviparkett ja klassiruumides on laudpõrandad. Siis on ahjud kõik alles, kaunid, neid ei kasutata, aga nad on alles. Aknad-uksed on 90% restaureeritud. Laed, seal on hästi huvitava arhitektuuriga laed. Igas toas on ise lagi, kus on puit kassettlagi, kus on kipsi, kus on... hästi põnevad. Ta on ikkagi nagu kool, aga niuksed väiksed armsad ruumid, et see ei ole nagu väga suur.

A.K. Kas inna sisse võib ka minna?

U-M.T. Ma arvan, et ikka. Kuskil kolmest nad hakkavad lõpetama ...(mürin ja kolin)... Igale poole võite minna, kus uks on lahti.

Paus.

U-M.T. Käsitöölistel on oma klinedid. Nemad ei müü turistidele üldse. Nendel on niimoodi. Seal on savikoda, mis sealt otse paistab. See on ettevõtte, OÜ, mis tegeleb looduslike ehitusmaterjalidega. Nemad müüvad oma kaupa absoluutselt igale poole Euroopasse, ka sinna Katari. Neil on väga lai turg. Nad on põhimõtteliselt eksportöörid. Siin kõrval kohe on üks puidutöökoda, seal on ... tegelikult tehakse... Vanaajamaja tegeleb vanade puitasumite restaureerimisega. Siin tehakse nende aknaid, uksi, puitdetalle... Nad turistidest ei sõltu üldse. Aga nad on väga huvitatud... kõik eraldi võetuna. Nad on kindlasti nišiettevõtted, nad on kindlasti eksportöörid, sellised elustiili ettevõtjad. Nad ei tee mingit sellist asja, mida igal pool võite näha või ... tavapäras. Siin kõrval on Jako, kes teeb näiteks käsitöö vibusid. Ta müüb täpselt sama moodi Uus-Meremaale, Prantsusmaale, ükskõik kuhu. Ta ei müü ühelegi turistile, vaevalt, et keegi ostakski. No ainuke, seal Folgikoja tegumises otsas on see

Villakoda, kes täna on rõõmus iga turisti üle. Aga kui nad siia tulid, siis nad tulid tegelikult töökoja pärast, et neil on Tallinnas kauplused ja käisid laatade peal palju ja mõtlesid, et nad hakkavad siin tootma ainult. Aga selgus, et neil käis nii palju inimesi kogu aeg, segas tööd. Siis nad tegid esimesele korrusele kaupluse. Neil on väga korralik käive siin. Inimesed hea meelega lähevad, hea meelega ostavad asju....Siin selle maja otsas on see Taaskasutuskoda, nagu väike kirbukas. Avatud, silt on ukse peal...Põhiliselt on raamatud ja nõud, igasugused majapidamisasjad, Tarbeklaasi klaasi ja värki.... Viinavabrik on väga kaunilt korda tehtud, ilus maja iseenesest.

Me jagame kalendrit olenemata omandisuhtest, et üksteise tegemistega kursis olla....Selle muinsuskaitsega on ka nii, et sõltub väga palju... Selge see, et on muinsuskaitse piirangud ja tegelikult on väga hea, et on. Sest tegelikult näiteks siis, kui tehti esimest Eesti Vabariiki, kui kõik need mõisad olid nõ ära võetud, olgem ausad - tegelikult võeti lihtsalt ära, siis ega need majad ei olnud muinsuskaitse all. Siin räägitakse, et nõuka ajal tehti palju, kätt keerati kokku ja lammutati, Eesti ajal tehti samamoodi. 150 mõisahäärberit oli ainult muinsuskaitse all 1934. Ülejäänud olid lindpriid. Kõike võis teha, lammutada võis, võis ümber ehitada, ära kakkida ja kakitigi nii, et vähe pold, sest head materjali oli sealt ju saada. Selles suhtes ma ütleks, et tänapäeval on ikkagi hea, et muinsuskaitse piirab sellist asja. Siin on küll üsna mõistlikud olnud. Muinsuskaitse on meile muidugi rea ettekirjutusi teinud, seda peab küll ütleva. Kui nad siin on koolitusi teinud, siis on ikkagi teinud pika nimekirja, mis on valesti tehtud ehitajal omal ajal. Selle peate ümber tegema vaadake siit ja aknad on valesti ja vesi jookseb sisse kuskilt...

A.K. Aga kus oli tööde juures järelvalve?

U-M.T. No kindlasti oli, aga eks siin oli ka... Raha oli tihtipeaäe vähem, kui vaja oleks olnud. Siis ökonoomitati seal. Lõppkokkuvõttes, mina ütlen alati selle kohta niimoodi, et ... jumal tänatud, et kunagi keegi ei teinud Exeli tabelit selle asja kohta. Kui me kõik selle Exeli tabelisse paneksime, siis tulemus oleks kindlasti see, et ei tasu ära. Selliseid suuri asju peab tegema ikka sellise hulljulgusega...Vallavanem on rääkinud, et nii mõnegi projekti juures on see, et hakkame pihta, vaatame, mis saab. Lõpuks ikkagi sai tehtud ju. Kui sa jäädki nagu arvutama ja arvutama, siis lõpuks tegelikult ei pruugigi seda tulemust nagu tulla.... Siin on ilmselt selle koha spetsiifika...

Nolckenid olid samasugused ju. Nemad ju ehtasid ajal, mis oli ettearvamatu. Juba tema ütles, et vaatame, mis saab. Nolcknite mõisaks sai ta alles ju 1800 või 1810, aga ehitama hakati 100

aastat hiljem. Ennem seda need mõisnikud, kes siin olid, see oli imetilluke. Rasinal oli ka suurem mõis tollel ajal või siis Ahjast me ei räägigi, eks ole. Härber oli selline väike puidust, palju väiksem, neid suuri maju midagi siin ei olnud. See oli lihtsalt nende oma, aga ega nad siin midagi ei teinud. Nad ei elanudki siin, nad elasid oma teistes mõisates...

Mina tulin 2015 alguses siia, siis esimesed 3 aastat oli miinus. Siis hakkasime arendama Ma olen elupõline arendaja. Nagu sa arendad, nii oled kohe miinuses... 2017 olime plussis nagu. 2018 tuleb hästi väike pluss... Sihtasutuse mõte on midagi muud. Eraomaniku mõisates on see asi teistmoodi ja noh me teame, et Kross müüb praegu oma mõisat ja teame ka miks... Ta võttis töötajaid liiga palju. Ta mõtles, et ta on nagu mõisnik ja võtab omale nagu kogu need teenijad sinna, onju... Tasakaalustatud majandamine mõisate puhul üleüldse on äärmiselt oluline... See aed ja kõik. Vahepeal oli mõte et taastame mõisaegse roosiaia. Siis peaks sul olema aednike armee. Aga kust need vaatajad, kes seda raha toovad siia sisse? Suheldes paljude mõisainimestega, siis noh tõesti, see on siuke, see on hullude mõte...